

[кол. авт.: О. Ф. Андрійко, В. П. Негребельний, Л. Є. Кісіль та ін.] ; за заг. ред. О. Ф. Андрійко. – Харків : Планета-Принт, 2013. – 384 с.

4. Лунеев В. Теневая экономика: криминологический аспект / В. Лунеев // Общество и экономика. – 2004. – № 2. – С. 100–106.

5. Про заходи щодо впровадження адміністративної реформи в Україні : Указ Президента України від 22 лип. 1998 р. № 810/98 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 21. – Ст. 32.

Титко А. В. – кандидат юридичних наук, начальник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

КОРУПЦІЯ ТА ТІНЬОВИЙ СЕКТОР ЕКОНОМІКИ: ПРИЧИНОВО-НАСЛІДКОВІ ЗВ'ЯЗКИ

Тіньова економіка нерозривно пов'язана з корупцією. Переплітаючись, вони утворюють цілісну загрозу економічній діяльності будь-якої країни.

Поняття «тіньова економіка» (тіньовий сектор економіки) визначають як частину фінансово-господарської діяльності юридичних і фізичних осіб, яку провадять поза сферою офіційного бухгалтерського обліку. Це підтверджує методологія міжнародної статистики, розроблена ООН 1993 року стосовно системи національних рахунків [1].

Зважаючи на це, тіньова економіка містить такі види діяльності:

- прихована – законодавчо дозволена, але офіційно не враховується (повністю або частково) діяльність у межах формалізованих структур і процедур;

- неформальна – законодавчо дозволена, проте не враховується діяльність неформальних структур або діяльність позаформалізованих процедур і відносин;

- нелегальна – законодавчо заборонена або не має обов'язково необхідного спеціального дозволу прихована (формальна і неформальна) діяльність (кримінальна чи інша протиправна).

Корупція невіддільна від тіньової економіки, яка перебуває поза законом і стимулює попит на корупційні послуги. Тому боротьба з нею неефективна без боротьби з тіньовою економікою, обсяг якої становить понад 40 % ВВП. У низці країн (наприклад, США, Австрія, Швейцарія) частка тіньової економіки не перевищує 10 %.

У контексті цього явища звичним став зв'язок із нелегальними способами одержання доходів і матеріальних винагород, що відображається у вигляді корупційних проявів, серед яких отримання неправомірної вигоди, шахрайство, вимагання, зловживання владою або посадовим становищем, непотизм та фаворитизм, порушення вимог суміщення та сумісництва, а також використання інформації, одержаної під час виконання посадових обов'язків, у корисливих чи інших особистих інтересах, несвоєчасне її надання, надання недостовірної чи неповної службової інформації; неправомірне втручання з використанням посадового становища в діяльність інших державних органів чи посадових осіб із метою перешкоджання виконанню ними своїх повноважень тощо.

Проте найбільш загрозливою є так звана ділова корупція у сфері законодавчої, виконавчої та судової влади, а також бізнесу. Згідно з експертними оцінками, корупційні доходи розподіляються так: 87 % отримує виконавча влада, 7 % – законодавча, 6 % – судова.

Корупція набуває різних форм, виявляючись, зокрема, в межах ринку бюрократичних послуг (характеризується множинністю контрагентів бюрократа і наявністю певної конкуренції серед учасників корупційного ринку), утримання чиновниками комерційних структур, чиновницького підприємництва (організації свідомо привілейованого бізнесу), існування мережі взаємних зобов'язань чиновників і приватного сектору. Подібні мережі зобов'язаних один одному державних чиновників існують у всіх країнах, через які проходить значна частка ВВП.

Більшість експертів стверджують, що корупція – це метод управління в економіці, що перевершує за ефективністю легальні методи управління.

За даними Transparency International, Україна посіла 131 місце із 176 позицій у рейтингу сприйняття корупції, опинившись поруч із Росією, Казахстаном, Іраном і Непалом [2].

Такі результати відповідають показникам рейтингу рівня корупції в бізнесі EY Emeia Fraud Survey, які опублікувала компанія Ernst & Young. Так, до уваги взяли 41 країну Європи, Середнього Сходу, Індії та Африки. Відразу за Україною – Кіпр, Греція. Польща посіла в рейтингу 27 місце, Росія – 16 позицію. Останні місця посіли скандинавські країни: Швеція (37 місце), Норвегія та Данія – 40 та 41 позиції відповідно [3].

Bribery/corrupt practices happen widely in business in this country					
Rank 2017	Country	% 2017	% 2015	L4L Rank*	Rank 2015
1	Ukraine	88	80	1	7
2	Cyprus	82	N/A	N/A	N/A
3	Greece	81	69	2	12
4	Slovakia	81	78	3	8
5	Croatia	79	92	4	1
6	Kenya	79	90	5	2
7	South Africa	79	78	6	9
8	Hungary	78	73	7	10
9	India	78	80	8	6
10	Egypt	75	64	9	15
11	Slovenia	74	87	10	3
12	Nigeria	73	72	11	11
13	Italy	71	67	12	14
14	Bulgaria	68	N/A	N/A	N/A
15	Turkey	67	63	13	16
16	Russia	66	60	14	18
17	Spain	64	69	15	13
18	Czech Republic	63	61	16	17

% – відсоток людей, які відповіли «так» на твердження
«Хабарництво/корупція у сфері бізнесу в цій країні є досить поширеними».

Причинами поширення зазначеної проблеми є недостатність економічного розвитку, несприятливий бізнес-клімат, а також неефективна система покарань. Близько 37 %

опитаних українських бізнесменів визнали, що запропонували б хабар, щоб укласти контракт або утримати бізнес «на плаву».

Інституційними причинами розширення тіньового сектору є високий рівень закритості в діяльності державних відомств, громіздка система звітності, відсутність прозорості в системі законотворчості, слабка кадрова політика держави, яка передбачає просування по службі незалежно від результатів роботи. Соціально-культурними причинами корупції є певні традиції, низький рівень правової грамотності й правосвідомості.

Список використаних джерел

1. Система национальных счетов, 2008 [Электронный ресурс] / Комиссия европейских сообществ, МВФ, ОЭСР, ООН, Всемирный банк. – Нью-Йорк, 2009. – Режим доступа: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp>. – Загл. с экрана.
2. Украина 131-я из 176 стран в рейтинге восприятия коррупции Transparency International [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://censor.net.ua/n424781>. – Загл. с экрана.
3. Senior managers failing to set right tone on business ethics, finds EY Fraud Survey [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ey.com/ua/en/newsroom/news-releases/news-ey-senior-managers-failing-to-set-right-tone-on-business-ethics-finds-ey-fraud-survey>. – Title from the screen.

Тичина Д. М. – кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, провідний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМИ ЗАПОБІГАННЯ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Одна з найважливіших особливостей організованої злочинності – так звана диверсифікація, тобто здатність швидко змінювати профіль злочинної діяльності з урахуванням змін легального ринку [1, с. 137]. Злочинність здатна до самодетермінації та вияву зворотного негативного впливу на